

اصول اساسی کارگردانی سینما

پیش از فیلم برداری، فیلم خود را ببینید

نیکلاس ت. پروفرس

برگردان: شاپور عظیمی

Film Directing Fundamentals

See Your Film Before Shooting

Nicholas T. Proferes

Translated by: Shapoor Azimi

پرافرز، نیکلاس تی. Proferes, Nicholas T	سرشناسه
اصول اساسی کارگردانی سینما: پیش از فیلم برداری، فیلم خود را ببینید/ نویسنده نیکلاس تی. پروفرس؛ مترجم شاپور عظیمی. تهران: بنیاد سینمایی فارابی، ۱۳۹۴. ۵۹۱ ص.	عنوان و نام پدیدآور
۳۵۰۰۰۰ ریال: ۹ - ۲۱ - ۲۷۳۹ - ۹۶۴ - ۹۷۸.	مشخصات نشر
فایپا	مشخصات ظاهری
وضعیت فهرست نویسی	شابک
عنوان اصلی: Film directing fundamentals: See your film before shooting, 3 rd ed, 2008.	یادداشت
این کتاب قبلاً تحت عنوان «اصول اساسی کارگردانی سینما: فیلم خود را قبل از فیلم برداری ببینید» توسط انتشارات تجربه: شرکت نشر نقد افکا در سال ۱۳۹۳ منتشر شده است.	یادداشت
کتابنامه: ص. [۵۹۰] - ۵۹۱.	یادداشت
پیش از فیلم برداری، فیلم خود را ببینید.	عنوان دیگر
اصول کارگردانی سینما: فیلم خود را قبل از فیلم برداری ببینید.	عنوان دیگر
سینما - - تهیه و کارگردانی	موضوع
عظیمی، شاپور، ۱۳۴۲ -، مترجم	شناسه افزوده
بنیاد سینمایی فارابی	شناسه افزوده
۱۳۹۴ پ ۴ ت ۹ ۱۹۹۵/۹ PN	رده بندی کنگره
۷۹۱/۴۳۰۲۳۳	رده بندی دیویی
۳۹۹۸۱۲۸	شماره کتابشناسی ملی
فایپا	اطلاعات رکورد کتابشناسی

انتشارات بنیاد سینمایی فارابی

اصول اساسی کارگردانی سینما پیش از فیلم برداری، فیلم خود را ببینید

نوبت چاپ: دوم، ۱۴۰۱

نویسنده	نیکلاس تی. پروفیس
برگردان	شاپور عظیمی
مدیر اجرایی	مریم رهبر
طراح جلد	علی سمیعی مقدم
صفحه‌آرا	حمید کزلیلی
ناظر چاپ	یوسف بزاز
لیتوگرافی، چاپ و صحافی	مؤسسه‌ی فرهنگی هنری مشعر
شمارگان	۱۰۰۰
قیمت	۲۵۰/۰۰۰ تومان
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۲۷۳۹-۲۱-۹

تمام حقوق متعلق به بنیاد سینمایی فارابی و محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان ولیعصر، بالاتر از پارک ساعی، نرسیده به توابیر، نبش کوچه لنکران، پلاک ۲۴۵۴

کد پستی: ۱۴۳۴۸۴۳۶۱۹ تلفن: ۸۱۲۰۸۹۰۳ - ۰۲۱

مرکز پخش: آوند دانش، تلفن: ۲۲۸۹۳۹۸۸ - ۰۲۱

فهرست

۲۱	مقدمه مترجم
۲۳	پیش گفتار
۲۵	مقدمه

بخش اول

۳۱	زبان فیلم و روش کارگردانی

فصل ۱

۳۳	مقدمه‌ای درباره‌ی زبان و دستور زبان سینما
۳۴	جهان سینما
۳۵	زبان فیلم
۳۶	نماها
۳۷	دستور زبان فیلم

۳۷	قاعده‌ی ۱۸۰ درجه
۴۱	قاعده‌ی ۳۰ درجه
۴۳	جهت روی پرده
۴۳	چپ به راست
۴۴	راست به چپ و بالا
۴۵	جلوآمدن و عقب‌رفتن
۴۵	زمان فیلم
۴۶	فشرده‌سازی
۴۶	جزئیات
۴۸	تصویر آشنا

فصل ۲

۵۱	مقدمه‌ای درباره‌ی عناصر دراماتیک تعبیه‌شده در یک فیلم‌نامه
۵۲	ستون فقرات
۵۵	این فیلم چه کسی است؟
۵۵	شخصیت
۵۸	شرایط
۵۸	رابطه‌ی پویا
۵۹	خواسته‌ها
۶۰	انتظارات
۶۰	کنش‌ها
۶۱	عمل
۶۱	ضرب‌های کنشی
۶۲	بلوک‌های دراماتیک
۶۳	عقل / گمراهی / تهدید / التماس
۶۳	ضرب‌های روایی
۶۴	بزنگاه

فصل ۳

۶۵	سازماندهی کنش در یک صحنه‌ی دراماتیک
۶۷	عناصر دراماتیک در صحنه‌ی ایوان «بدنام» اثر آلفرد هیچکاک
۶۷	شرایط
۶۷	صحنه از آن کیست؟
۶۸	انتظار
۶۸	خواسته‌های صحنه
۶۸	روابط پویا
۶۹	تشریح صحنه‌ی ایوان

فصل ۴

۷۹	صحنه‌پردازی
۸۴	الگوهای حرکت دراماتیک
۸۵	شخصیت‌های «الف» و «ب» جدا از هم اند و به هم ملحق می‌شوند
۸۵	شخصیت‌های «الف» و «ب» با هم هستند و از هم جدا می‌شوند
۸۶	تغییر صحنه‌پردازی درون یک صحنه
۸۷	صحنه‌پردازی به عنوان بخشی از طراحی فیلم
۸۸	کار با طرح کف یک لوکیشن
۸۸	طرح کف برای صحنه‌ی ایوان در فیلم «بدنام»
۸۹	اولین قالب دراماتیک
۹۰	دومین قالب دراماتیک
۹۰	سومین قالب دراماتیک
۹۰	چهارمین قالب دراماتیک
۹۱	پنجمین قالب دراماتیک

فصل ۵

۹۵	دوربین

۹۶	دوربین در مقام راوی
۹۷	آشکارسازی
۹۷	ورودها
۹۸	دوربین عینی
۹۸	دوربین ذهنی
۹۹	کجا قرارش بدهم؟
۱۰۵	طراحی بصری
۱۰۵	سیک
۱۰۷	پوشش
۱۰۸	ارتفاع دوربین
۱۱۰	لنزها
۱۱۲	ترکیب بندی
۱۱۳	از کجا شروع کنیم؟
۱۱۴	به سوی اختصاصی شدن تصویرسازی
۱۱۵	به دنبال نظم
۱۱۵	قالب های دراماتیک و دوربین
۱۱۵	فهرست برداشت ها؛ استوری بردها و محل دوربین
۱۱۷	استوری برد به نثر
۱۱۸	بزنگاه و شروع قالب دراماتیک سوم
۱۱۹	قالب دراماتیک چهارم

فصل ۶

۱۲۱	دوربین در صحنه ی ایوان
۱۲۳	اولین قالب دراماتیک
۱۲۳	اتاق نشیمن / آپارتمان آلیشیا
۱۲۳	اتاق نشیمن
۱۲۷	قالب دراماتیک دوم

مقدمه مترجم

خیلی سال پیش در سر کلاس کارگردانی در دانشکده سینما تئاتر واقع در خیابان ورزنده؛ استاد کارگردانی ما که یکی از فیلمسازان بنام سینمای ایران است و برایش آرزوی طول عمر با برکت دارم و با احترام هر چه بتوانم از او یاد می‌کنم؛ جمله‌ای را در مورد موفقیت یا عدم موفقیت یک فیلم نزد تماشاگران بر زبان آورد که هنوز در گوشم زنگ می‌خورد و هر جایی که امکانش فراهم بوده؛ از این جمله به فراوانی نقل قول کرده‌ام. ایشان می‌فرماید: «می‌دانید چرا تماشاگر از یک فیلم خوشش می‌آید و یا از فیلم دیگری استقبال نمی‌کند؟ دلیلش تنها یک چیز است: دکوپاژ» این ادعای بسیار بزرگی است اما حقیقتی در خود دارد. دستور زبان سینما مانند یک دستور زبان گفتاری و نوشتاری عمل می‌کند. اگر انشای شما پر از غلط باشد؛ مسلماً مخاطب آن را دوست نخواهد داشت. یک نوشته را زمانی زیبا می‌دانیم که دستور زبان را به‌طور دقیق رعایت کرده باشد و از ظرفیت‌های زبانی استفاده کرده باشد. همواره به دلیل رویارویی با فیلم‌های سینمای ایران و در مقام کسی که در مورد فیلم‌ها می‌نویسد؛ به این نکته دقت کرده‌ام که در موارد بسیار زیادی؛ ضعف سینمای خودمان را در کارگردانی یافته‌ام. شوربختانه از سالیان دور نقل قولی - که قائلش را ای کاش می‌یافتیم - مانند نقل و نبات در دهان دست‌اندرکاران سینمای ایران دست به دست

می‌شود؛ بی‌آن‌که به این فکر شود که چنین نقل قولی تا چه اندازه اعتبار دارد و آن این است که: «مشکل سینمای ایران؛ فیلم‌نامه است» در این جا و پس از حدود سی سال تماشای فیلم‌های سینمای ایران و ارزیابی بسیاری از آن‌ها در نوشته‌هایم؛ به این نتیجه رسیده‌ام که مشکل سینمای ایران در وهله‌ی نخست؛ کارگردانی است و البته در مراحل بعد تدوین؛ بازیگری؛ طراحی صحنه و لباس؛ مدیریت تولید و... فیلم‌نامه است. بر این سال در حد بضاعت سعی کرده‌ام که اقدام به ترجمه‌ی کتاب‌هایی در زمینه‌ی کارگردانی بکنم که ترجمه‌ی کتاب حاضر در واقع گام دیگری است که در این مورد برداشته می‌شود. امیدوارم بتوانم کتاب‌های دیگری در زمینه‌ی کارگردانی - که تعدادشان کم هم نیست و توانسته‌ام آن‌ها را فراهم کنم - ترجمه کنم. در انتها از مساعدت جناب آقای نصرت‌الله تابش مدیریت محترم انتشارات بنیاد سینمایی فارابی تشکر می‌کنم که پیشنهاد ترجمه‌ی این کتاب را به سرعت پذیرفتند. امیدوارم این کتاب به یاری خداوند مخاطبان واقعی خودش را پیدا کند.

خدا را شکر

شاپور عظیمی

فروردین ۱۳۹۴